

Клекоць Г.Г., ст. викладач, Дивульська Т.В., студентка 4 курсу ФЕІП
(Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне)

НАРКОМАНІЯ ЯК СПОСІБ САМОЗНИЩЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПОКОЛІННЯ

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти проблеми наркоманії. Розглядаються причини виникнення наркоманії, наведено її вплив на здоров'я людини, а також запропоновано шляхи подолання наркоманії.

In the article explored theoretical and practical aspects of problem of drug addiction. Reasons of origin of drug addiction are examined, its influencing on a health of man is resulted, and also the ways of overcoming drug addiction are offered.

Вступ. Питання наркоманії постало перед суспільством з прадавніх часів. Ніхто і не підозрював, що ця хвороба призведе до великих втрат, а найголовніше до втрати молодих, енергійних, талановитих особистостей, у руках яких знаходиться майбутнє кожної держави. Боротьба з наркоманією наразі не втрачає своєї актуальності. На жаль, наркобізнес дедалі популяризується у сучасному суспільстві, а страждає від цього, у першу чергу, молодь. Отже, проблема наркоманії є досить актуальною в наш час.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням проблеми наркоманії займалися такі вітчизняні вчені, як О. Харитонюк, С. Давиденко, Ю. Сіліч, І. Барсукова, І. Власенко, В. Салига та багато інших.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження наркоманії як способу самознищення майбутнього покоління України та Рівненської області.

Результати дослідження. Проблема глобального поширення наркоманії є однією з найгостріших у системі забезпечення національної безпеки нашої держави і потребує негайного вжиття рішучих заходів.

Наше суспільство ще не в повному обсязі усвідомило, якої непоправної шкоди завдає йому наркоманія, яку загрозу становить вона для фізичного, морального здоров'я нації, інтелектуального й економічного потенціалу держави, а отже, і для нашого майбутнього загалом.

Визначення наркоманії було сформульовано ще в 1952 році Всесвітньою організацією охорони здоров'я: "... наркоманією вважається стан періодичної або хронічної інтоксикації, шкідливої для людини і суспільства, викликаній неодноразовим вживанням наркотику" [6].

В юридичному словнику 1956 року наркоманію визначено як патологічне приваблення до вживання наркотичних засобів [5].

Єдиною Конвенцією про наркотичні засоби було відзначено, що наркоманія – це зло, яке впливає як на окремих індивідів, так і на людство взагалі, становить соціальну та економічну небезпеку як для окремих держав, так і для міжнародного співтовариства. Також було встановлено перелік засобів, які підлягають контролю [1].

Суттєвими ознаками наркоманії є: непереборна тяга до прийому наркотиків (пристрасть до них) і тенденція підвищення кількості прийнятої речовини.

Наркоманія є негативним суспільним явищем, яке за сукупністю аморальних проявів, що суперечать загальноприйнятим нормам поведінки, є “фоновим” явищем та тісно пов’язане зі злочинністю.

Наркомани – особи, які залежать від наркотиків, думають тільки про наркотики і готові йти на все, щоб їх отримати. Для їхніх сімей життя перетворюється на безкінечні страждання. Для того, щоб отримати гроші на наркотики, без яких вони впадають в агресивний стан, наркомани йдуть на скоєння злочинів. Справляючи негативну дію на оточуючих, нові наркомани сприяють розповсюдженню наркоманії подібно епідемії.

Причини наркоманії умовно можна поділити на соціальні, соціально-психологічні та психологічні. Американські лікарі Ясковіц і Оснос із Нью-Йоркського центру дезінтоксикації вважають, що формуванню наркомана сприяють такі причини: 1) ринок, що вільно постачає наркотики; 2) середовище, що сприяє або допускає застосування наркотиків; 3) певний індивідуальний нахил до вади [8].

Проблема наркотиків, яка є великим сучасним лихом, існує на всіх континентах і в усіх країнах. На сьогоднішній день спеціалісти не відчують коливань в оцінці наркологічної ситуації – поширення наркоманії в Україні, яке прийняло епідемічний характер, охопило всю територію країни, особливо південний і східний регіони. І, що викликає особливу тривогу, виник кримінальний ринок наркотиків на рівні організованих злочинних груп [2].

Небезпека цієї хвороби полягає в тому, що вона дуже швидко й безповоротно руйнує фізичне і моральне здоров’я людини. Смерть здебільшого настає через кілька років інтенсивного вживання наркотиків, але їй передують повна деградація особи. Звідси й впливає нерозривний зв’язок наркоманії зі злочинністю.

Крім того, немедичне вживання наркотиків призводить до чисельних самогубств, побутового й виробничого травматизму, смертей від передозування цих засобів. Практично всі наркомани, які вживають опіати, хворі на гепатит, значна кількість – на СНІД і венеричні хвороби.

Сьогодні у світі зареєстровано майже 100 млн. наркоманів. Кожний хворий на наркоманію, як правило, втягує в число наркозалежних, за деякими

даними, 5-6 чоловік, за іншими – 10-17 [7].

Наркоситуація в Україні дедалі більше ускладнюється, збільшується наркотизація населення, консолідується наркоділки, збільшується контрабандне надходження синтетичних і напівсинтетичних наркотичних засобів та психотропних речовин.

Лише впродовж 2002-2008 років кількість осіб, які допускають немедичне вживання наркотиків, зростає майже в 1,4 рази. Так, якщо у 2002 році на обліку МВС України перебувало 112,5 тис. таких осіб, то станом на 01.01.2008 р. зареєстровано вже 154,4 тис. осіб. Враховуючи латентність наркоманії, вказані статистичні дані з різних причин не відповідають дійсності. За експертними оцінками чисельність наркозалежних осіб в Україні більша у 5-6 разів [4].

Найбільш ураженими регіонами є Дніпропетровська, Луганська, Миколаївська та Херсонська області, де частка наркозалежних осіб від загальної чисельності мешканців регіону майже вдвічі перевищує середньодержавний показник.

Щодо кількості наркозалежних осіб, то на Одеську, Донецьку, Дніпропетровську, Луганську області припадає понад третини усіх наркоспоживачів України, які перебувають на обліку.

Також спостерігається значне зростання наркозалежних серед жителів сільської місцевості – на 35,2% та особливо серед учнівської і студентської молоді – на 59,1%. Кількість наркоспоживачів на 10 тис. чоловік сільського населення у Дніпропетровській та Миколаївській областях перевищує втричі середньодержавний показник, а в Луганській області – в 4 рази [7].

Щодо Рівненської області, то варто зауважити, що на сьогодні офіційно зареєстровано (стоїть на обліку в наркодиспансері) понад 1450 вживачів наркотиків (з них 1187 – хворі на наркоманію), а в Рівному – 917 вживачів (з них 787 – наркомани). 90% з них були виявлені органами внутрішніх справ. Про кількість ще невиявлених наркоманів можна лише здогадуватися (дехто вважає, що реально їх у 5-10 разів більше).

В наш час спостерігається ще одне дуже небезпечне явище – серед ін'єкційних наркоманів збільшується кількість віл-інфікованих: один шприц передається по колу, і кров однієї людини потрапляє у вену іншої. Ризик захворювання у таких випадках стовідсотковий. До того ж приготування самих наркотиків відбувається з порушенням усіх санітарних норм, що також сприяє розповсюдженню СНІДу, який і без того достатньо поширений в Україні. Як стверджує Всесвітня організація охорони здоров'я, Україна – шоста у світі за темпами розповсюдження СНІДу. Попереду лише 5 африканських країн. Тільки за офіційною статистикою, 53 тисячі українців хворі на віл-інфекцію. Експерти говорять, що цю цифру можна сміливо множити на 10. Адже більшість хворих на «чуму ХХ століття» навіть і не здогадуються про свою недугу. У Рівному перший віл-інфікований ін'єкційний наркоман був виявлений у листопаді 1996 року. До 2002 року в місті їх було вже 13, а вже у

2002 році кількість хворих наркоманів збільшилася у 12 разів [7].

Кожен з наркозалежних фактично приречений на жахливу смерть, на смерть від септичного стану (інфекції), передозування або ж СНІДу. Доказом цього є кількість знятих з обліку наркоманів у Рівному за минулий рік – 17 чоловік, 16 – помертло і лише один у зв'язку з одужанням (5 років невживання наркотиків). Життя цих людей перетворюється на постійний пошук «дози», за яку вони здатні віддати та зробити будь-що. Оскільки майже всі наркозалежні ніде не працюють, а 1 мл. ацитильованого опію на основі макової соломки («ширки») коштує недешево (10-15 грн.), вони здобувають гроші, порушуючи закон. Повідомлення про крадіжки, грабежі і навіть убивства, скоєні наркоманами, уже нікого не дивують. Ще одним способом заробітку є виготовлення і продаж наркотиків. Та за наркобізнес, як воно, звичайно, і буває, можна на 5-12 років потрапити за ґрати. За даними відділу боротьби з незаконним обігом наркотиків Рівненського УМВС слід зауважити, що щодня в місті розкриваються 2-3 таких злочини. Так, за 5 місяців 2009 року в Рівному було порушено майже 70 кримінальних справ за збереження наркотиків без мети збуту і 40 – за збут наркотиків. Продають в основному «ширку», коноплю (маріхуану) та стимулюючі препарати групи амфітамінів. Саме ці наркотики користуються найбільшою популярністю в Україні [8].

Варто зауважити, що одним з найнегативніших аспектів проблеми наркоманії є те, що вона передусім стосується найбільш уразливої групи населення, особливо молоді. Перехід від підліткового віку до юнацького і дорослого – це небезпечний час, коли молоді люди часто роблять спроби вживати наркотики. Для молоді, яка намагається стати самостійною і знайти себе, наркотики можуть виглядати цілком привабливо. З природженою цікавістю і бажанням придбати новий досвід, під впливом одноліток, а також через проблеми, пов'язані з установами позитивних міжособових відносин, молодь особливо легко піддається звабливості вжити наркотики.

Зловживання наркотиками розглядається як спосіб звільнитися від проблем, пов'язаних з безробіттям, відсутністю уваги, насильством. Особливу схильність до зловживання наркотиками проявляє молодь з нижніх прошарків суспільства. Чисельність молоді у цій групі населення зростає, особливо в містах країн, що розвиваються, де закони і вимоги вулиці, в тому числі зловживання і продаж наркотиків, стають нормою життя для все більшого числа молоді. Дані різних досліджень підтверджують той факт, що зловживання наркотиками є особливо широко розповсюдженим серед уразливих груп молоді. Підвищеному ризику зловживання наркотиками, головним чином у функціональних цілях (наприклад, щоб не заснути на роботі або, щоб поспати, вгамувати фізичний, емоційний біль або відчуття голоду), схильні такі групи населення, як безпритульні діти, працюючі діти, діти-біженці, діти та молодь, які утримуються у різних виховних закладах, і діти, які піддавалися сексуальній експлуатації [4].

Слід зазначити, що в усьому світі для здійснення заходів з попередження зловживання наркотиками перевага, певною мірою, надається школі та засобам масової інформації. Недостатньо ресурсів виділяється на заходи з організації вільного часу та інші заходи на місцях, що зорієнтовані на молодіжні групи, особливо на групу ризику. Крім того, заходи і програми рідко здійснюються на постійній основі. Найчастіше проводяться одноразові кампанії в засобах масової інформації, а також спеціальні заходи превентивного характеру в школах, заходи з попередження зловживання наркотиками в шкільні програми включаються не дуже часто.

Соціальна практика сьогодення дає достатні підстави для висновку, що в Україні відсутня науково виважена антинаркотична політика як на рівні організаційних структур, так і на рівні індивідуально конкретних досліджень. Соціальний фактор вживання наркотичних речовин формує дуже специфічний напрям життєдіяльності на стійкій аморальній та гостро хворобливій основі, коли такого роду ризик постійно супроводжує не тільки поточну поведінку наркомана чи токсикомана, але й взагалі учасників їх середовища [3].

Наркотизм у сучасних умовах є негативним і суспільно небезпечним явищем, яке виражається в сукупності антисуспільних, протиправних діянь, спрямованих проти здоров'я населення, а також у незаконному вживанні наркотичних засобів і психотропних речовин, незаконних операціях з ними, сприянні їх незаконному обігу. Це явище поєднує соціальний, правовий, кримінологічний, економічний, біологічний і екологічний аспекти.

Проаналізувавши тенденції поширення наркоманії в Україні та у Рівненській області, ми можемо зазначити, що дивлячись на досвід світового співтовариства у протидії наркоманії, в нашій державі необхідно здійснювати боротьбу з незаконним вживанням наркотиків у таких напрямках:

- широка профілактична діяльність, спрямована на недопущення втягнення молоді до вживання наркотиків. З цією метою мають застосовуватися найновіші досягнення медицини, психіатрії, педагогіки, залучатися громадські організації. На сьогодні особливого значення набуває профілактика розповсюдження і вживання наркотиків на місцевому, локальному рівні. Практика європейських країн свідчить, що такий підхід дозволяє більш конкретно вивчати ступінь враження підлітків і молоді наркоманією, виявити матеріальні, фінансові і людські ресурси для профілактичної роботи, вивчити рівень готовності державних, громадських структур і населення регіону вести скоординовану і систематичну роботу серед підлітків та молоді;
- на національному рівні тема шкоди від вживання наркотиків повинна частіше обговорюватися в засобах масової інформації, в школах, у сім'ях. Як показали результати соціологічного дослідження, серед 20-річних респондентів є багато не інформованих про наркотики. Це свідчить про результативність подібних заходів. Необхідно зробити висновок про те, що бесіди про шкідливість наркотиків повинні проводитися регулярно на засадах розроблених методик;

- не прийняття “лібералізації” наркотичної проблеми, тобто переходу до легальної реалізації наркотиків через аптеки та інші торгівельні заклади (йдеться про “легкі” наркотики). Легалізація дає можливість контролювати збут наркотиків та проводити повний облік лікування наркоманів. Практика показує, що депеналізація споживання наркотиків (Голландія, Швеція) не призводить до бажаних результатів. У наркоманів залишається потяг до “важких” наркотиків. На наш погляд, такий напрямок боротьби з наркоманією не може бути застосованим в Україні.

Висновки. Проблема наркоманії може бути вирішена лише тоді, коли суспільство буде з належною увагою до неї ставитися, докладаючи усіх зусиль до її викоринення. І саме тоді, на нашу думку, матиме результат лікування, на людей буде впливати чинне законодавство. Адже відомо, якщо особа залежна, то ніякі діючі нормативні акти не можуть їй перешкодити отримати наркотичні або психотропні речовини. Тому необхідно терміново і активно включатися в боротьбу з наркоманією як органам державної влади, так і громадянам України, використовуючи для цього весь арсенал доступних засобів.

1. Единая Конвенция о наркотических средствах // Україна в міжнародно-правових відносинах. – К.: Юринком, 1996. – С. 155-208. 2. Кримінологія / за заг. ред. О.М. Джужи. – К., 2002. – С. 324. 3. Мельник П.В., Гумін О.М., Лановенко І.П. Кримінологічна концепція боротьби із злочинним наркообігом та злочинами, вчиненими в стані наркотизму // Філософ.- психол. підвалини кримінології як науки. – К., 2001. – Т. 1. – С. 307. 4. Расцька Л.В. Тенденції поширення наркоманії в Україні // Інформаційно-просвітницький журнал. – К., 2008. – С. 25-32. 5. Юридический словарь.– Москва, 1956. – С. 614. 6. Official Records of the Economic and Social Council Fourteenth Session, Supplement n.1 (E/2331). – P. 12. 7. <http://mvs.gov.ua>. 8. <http://www.brama.com>.

Рецензент: д.т.н., проф. Філіпчук В.Л. (НУВГП)